

Nove odrednice strategijskog položaja i bezbednosti Jugoslavije

Pukovnik u penziji *MILUTIN CIVIĆ*

Promenama u savremenom svetu stvara se novi bezbednosni poredak u kome SAD ostaju jedina supersila i zadržavaju vojno i drugo prisustvo i uticaj u svim strategijski značajnim regionima sveta. Vojna sila SSSR i njegova uloga u svetu u procesu je opšte involucije prouzrokovane, prvenstveno, njegovom dubokom unutrašnjom krizom. Na srednjem nivou nove piramidalne strukture sveta nastaje brojna skupina regionalno-kontinentalnih sila, čime je izražena opšta i vojna multipolarizacija moći obe supersile. U pogledu generalnih ciljeva, političke i vojne uloge, oba bloka postaju disfunkcionalna, bez obzira što NATO, za razliku od Varšavskog ugovora, za sada zadržava homogenost.

Padom realsocijalističkih režima i ujedinjenjem Nemačke stvorena je nova politička karta Evrope i otvoren proces stvaranja novog evropskog bezbednosnog poretka. Stvaraju se početne pretpostavke opšteevropske kolektivne bezbednosti. Ostaju, međutim, jaki činioci koji ograničavaju taj proces, kao i potencijalni nosioci destabilizacije, kao što su: potencijalni velikonemački ekspanzionizam; razvojni jaz između Zapada i ostatka Evrope; duboka društvena kriza i etničko-verski i mogući novi teritorijalni sukobi na istoku i jugoistoku Evrope i snažni ostaci ideološke konfrontacije. U perspektivi denuklearizacije Evrope i daljeg smanjivanja uloge blokova, okosnicu evropske bezbednosti može činiti i balans konvencionalnih snaga i opšte moći između SSSR i ujedinjene Nemačke.

I u uslovima savremenih pozitivnih kretanja, na globalnom i evropskom nivou intenzivno se, nevojnim i paravojnim sredstvima, ugrožava nezavisnost mnogih država, pa i Jugoslavije. Radi se o dejstvima širokospektrarnog instrumentarija opštih strategija, gde se vojna sila i vojna strategija javljaju kao indirektni činioци, a samo u krajnjoj nuždi i direktno, u vidu tzv. dejstava niskog intenziteta.

U veoma kratkom periodu, tokom osamdesetih godina, naglo i suštinski, izmenjene su mnoge spoljne i unutrašnje odrednice strategijskog položaja i bezbednosti Jugoslavije. Osnovne primese jugoslovenske doktrine i koncepcije opštenarodne odbrane radikalno su relativizovane. Dovedene su u pitanje ili pretvorene u varijabile mnoge konstante na kojima su zasnivane njena opšta i vojna strategija.

Novi spoljni i unutrašnji činioci javljaju se kao nerazdvojiva dvokomponentna celina, kojom je, u suštini, određen nivo bezbednosti SFRJ.

Na jugoslovenskom unutrašnjem planu, činjenjem ili nečinjenjem politike, proizvedeni su efekti ili otvoreni procesi promene prirode osnovnih oslonaca doktrine i koncepcije opštenarodne odbrane. Kao država i društveni sistem Jugoslavija se transformiše, sa naglašenim tendencijama ili rizicima dezintegracije, u široko otvorenom procesu faktičkog konstituisanja nove organizacije države i unutrašnjih odnosa. Mesto i uloga vodeće ideologije i njenog nosioca, Saveza komunista Jugoslavije, suštinski se menjaju pod uticajem tekuće političke pluralizacije. Menja se i izvorna osnova društveno-ekonomskih odnosa pluralizacijom svojinskih odnosa, posebno novonastalim mogućnostima za transformaciju društvene svojine u druge oblike svojine. Relativno dugo krizno stanje u mnogim sferama jugoslovenskog unutrašnjeg života značajno je promenilo neke standardne (doktrinarnе) pretpostavke o ljudskom činiocu i jugoslovenskom socijalističkom patriotizmu. To nalaže maksimalnu brigu i, svakako, odgovarajuće dodatne napore za održavanje i razvijanje, u promenjenim uslovima, visoke motivacije svih subjekata za beskompromisnu odbranu ustavnog poretka, teritorijalnog integriteta i nezavisnosti SFRJ.

Jugoslovenska društvena stvarnost i ukupne unutrašnje prilike, znatno se i brzo menjaju, što zahteva i odgovarajuću dogradnju doktrine i koncepcije opštenarodne odbrane.

Spoljni činioci strategijskog položaja i bezbednosti SFRJ, takođe, permanentno i značajno se menjaju, čak i uz dramatična i dalekosežna ubrzanja poslednjih nekoliko godina.

Na globalnom nivou, kao rezultat gotovo poluvekovnog posleratnog razvoja međunarodnih odnosa, obeleženih konfrontacijom dve supersile, dva bloka i dva sistema, dakle, bipolarizmom, nastaje jasno raspoznatljiva nova struktura

sveta. „Preraspodelom” opšte i vojne moći formira se novi međunarodni politički, ekonomski i bezbednosni poredak. Problem jasnog karakterisanja tog poretka za mnoge analitičare nastaje sada prvenstveno zbog činjenice da se radi o složenom procesu burnog razvoja, o tendencijama neizvesnog ishoda, o istovremenom uporednom ili konkurentnom postojanju više modela poretka (preostali bipolarizam oličen uglavnom u transformisanim američko-sovjetskim odnosima; monizam oličen u američkoj relativnoj opštoj i vojnoj supremaciji u svetu; multipolarizam oličen u nastajanju novih polova opšte i vojne moći).

U celokupnom sistemu međunarodnih odnosa, mesto i uloga pojedinih država i grupacija znatno se menjaju.

Sjedinjene Američke Države su sačuvale sve attribute supersile (politička, ekonomska, vojna), zadobile vojnu, a osobito vojnotehnološku supremaciju, zadržale prisustvo i uticaj u stratezijski značajnim regionima širom sveta, pa su kao takve na vrhu piramidalne strukture savremenog sveta. Ipak, razvojem opštih i vojnih prilika u svetu, uloga SAD kao supersile je relativizovana, a njena moć kao gospodara ili „žandarma” sveta i jednostrano nametanje „američkog modela mira” bitno su limitirani: *prvo*, relativnim padom ukupnih američkih potencijala; *drugo*, ukupna vojna moć SAD relativizovana je burnom horizontalnom proliferacijom vojne moći, koja je najvidnije obeležena pojavom većeg broja osamostaljenih regionalnih sila i, *treće*, snažnom afirmacijom političkog i vojnog identiteta Zapadne Evrope nestaje moć američkog jednostranog vladanja Zapadnom Evropom uz, takođe, značajno relativizovanje liderstva SAD u NATO. Razume se, takvim limitiranjem moći SAD u odnosu na „velike partnere” ne umanjuje se, a još manje potcenjuje, realna moć i uloga koju one imaju u svetu i koja se, direktno ili indirektno, reflektuje na međunarodni položaj manjih zemalja, kao što je Jugoslavija. Za manje i srednje zemlje koje bi se sučelile sa politikom dominacije veoma bi bili relevantni američki vojni i paravojni kapaciteti za vođenje malih interventnih ratova i mnoštva drugih oblika primene sile shodno doktrini dejstava niskog intenziteta. Američke snage i sredstva za tu vrstu dejstava su zaista impresivni i, što je simptomatično, imaju prioritet u daljem razvoju.

Sovjetski Savez je faktički postao neutralisana supersila ili supersila drugog reda, koja je prinuđena na opštu vojno-političku involuciju, na vojno napuštanje svih značajnih strategijskih pozicija izvan svoje nacionalne teritorije, uključujući i prostore ostalih istočnoevropskih zemalja, sa kojih je potencijalno, direktno ili indirektno, mogao ugrožavati i bezbednost Jugoslavije. Degradacija sovjetske moći je potencirana veoma nepovoljnim širim vojno-političkim kontekstom, koji je nastao praktičnim raspadom Varšavskog ugovora, ali je njen osnovni uzročnik u unutrašnjoj nemoći i krizi društveno-ekonomskog sistema, krizi državnog uređenja i slomu njegovog ideološkog oslonca. Svi su izgledi da će duboka kriza unutrašnjih izvora sovjetske moći potrajati duže.

Na srednjem nivou piramidalne strukture sveta nastaje impresivna skupina regionalno-kontinentalnih sila koje su u ekspanziji, pa se u tom domenu može govoriti o multipolarizaciji opšte i vojne moći, oličenoj u izrazitom snaženju pojedinih država ili regionalnih grupacija (Zapadna Evropa sa ujedinjenom Nemačkom; muslimansko-fundamentalistička grupacija država sa više pretendencija na liderstvo; Indija, Kina, Japan, Brazil i nekoliko drugih država koje, kao i prethodne, raspolazu svim pretpostavkama da se učvrste, odnosno pojave kao osamostaljene raketno-nuklearne regionalne sile).

Slika regionalnog nivoa sveta, međutim, nije jednolična. Različiti su motivi i pretpostavke daljeg jačanja srednjih vojnih sila i, uopšte, perspektive bezbednosnih prilika na nivou svakog regiona. Dok se, na primer, prevazilaženje hladnog i eliminisanje verovatnoće svetskog i velikih regionalnih ratova u Evropi manifestuju opštom stabilizacijom, obeleženom jačanjem bezbednosti, saradnje i pregovaranja, dotle se u drugim regionima sveta (Bliski i Srednji istok, Srednja i Južna Azija, Afrika), i pored značajnih početnih rezultata u rešavanju kriznih žarišta, održava visok nivo konfrontacije i kriznih odnosa sa nesmanjenom ulogom vojne sile u međudržavnim odnosima. S obzirom na značajan stepen nedeljivosti svetske bezbednosti, treba računati na stalni veći ili manji rizik nepovoljnog „uzvratnog” delovanja regionalnih kriznih odnosa na tekuća ohrabrujuća kretanja na globalnom nivou.

Jednostrani faktički raspad Varšavskog ugovora upućuje na zaključak o nastanku nove situacije „blokovskog monizma”,

odnosno dolaska NATO u poziciju potpune vojne supremacije. Takav zaključak se, međutim, mora relativizovati sa najmanje dve konstatacije: *prvo*, „ostatke” Varšavskog ugovora, makar bili svedeni na oslabljeni SSSR i samo simbolično savezništvo ostalih članica, ne treba potcenjivati bar sa stanovišta raspoloživih ratnih potencijala i, *drugo*, celokupni razvoj evropskih i svetskih prilika čini da i NATO suštinski postaje disfunkcionalan, neprimeren za postizanje ciljeva opšte i vojne strategije Zapada (čak i neki od najradikalnijih ciljeva, kao što je promena društveno-ekonomskih sistema u pojedinim državama, u savremenim evropskim uslovima postižu se nevojnim sredstvima) i kontradiktoran u odnosu na sve snažniju orijentaciju glavnih subjekata evropskih odnosa da se stvori opšteevropski, dakle, izvanblokovski sistem bezbednosti na osnovama Konferencije evropske bezbednosti i saradnje. Sadašnje težnje da se i u novonastalim uslovima uloga i moć NATO zadrže i relativno ojačaju gubiće na efektivnosti prema tempu političkog i praktičnog materijalnog, odnosno institucionalnog zaživljavanja navedene opšteevropske orijentacije. Zvanično izražene sugestije ili spremnost da se, blokovi transformišu u političke saveze znači, u suštini, priznavanje vojne disfunkcionalnosti i NATO i Varšavskog ugovora.

Evropska dimenzija svetske, a i jugoslovenske bezbednosti u fazi je radikalnih promena koje su, u toku samo nekoliko poslednjih godina, rezultirale efektima koji imaju dalekosežan značaj za doktrinu, opštu i vojnu strategiju, kao i za profilisanje odbrambenih napora i snaga svih država evropskog kontinenta, uključujući i Jugoslaviju.

Dezavuisanjem i padom realsocijalističkih režima i neposrednom perspektivom pojave ujedinjene Nemačke, bez velikog rata, već je uglavnom skrojena nova politička karta Evrope. Postavlja se pitanje šta finalizacija tog novog političkog reljefa u doglednoj budućnosti donosi sa stanovišta stabilnosti mira i bezbednosti na starom kontinentu.

Može se osnovano smatrati da su, otvorenim procesima razvoja i saradnje, značajnim sniženjem nivoa ideološke i vojne konfrontacije, neutralisani ili potisnuti u drugi plan mogući uzročnici međublokovskog evropskog rata. Dugo održavani suprotstavljeni frontovi postaju transparentni ne samo politički i ekonomski već i vojno. Otpočeti su opšteevropski procesi u okviru kojih se može govoriti o stvaranju početnih

pretpostavki i za stvaranje opšteevropske kolektivne bezbednosti. Pozitivni pravci razvoja odnosa u Evropi su već snažno afirmisani i u zamahu, tako da se može govoriti o perspektivi dugotrajnije stabilnosti i kontinuiranog jačanja evropske bezbednosti i saradnje.

Ipak, svestranijom analizom evropskih prilika dolazi se do jasnog saznanja da se tu ne radi o jednoznačno pozitivnim tokovima i perspektivama, već o složenom procesu uspostavljanja trajnijeg mira, koji će se neizbežno sučeljavati sa recidivima dugog perioda hladnog rata i konfrontacije, a može biti i limitiran rizikom snaženja nekih potencijalnih nosilaca destabilizacije.

1. Raspadom Varšavskog ugovora, uz povlačenje sovjetskih snaga iz istočnoevropskih zemalja i verovatnim potpunim ili delimičnim povlačenjem američkih snaga iz zapadnoevropskih zemalja, u Evropi bi nastao, ili nastaje, stratejski vakuum, čije će popunjavanje imati sve karakteristike nestabilnog prelaznog perioda. Realna je pretpostavka da nastalu prazninu može uglavnom popuniti vojna sila i moć ujedinjene Nemačke. Nemačka novih dimenzija i mogućnosti, zapravo, postaje centralna evropska gravitaciona sila. Bez obzira na sve poznate umirujuće deklaracije, neizvesno je da li će eventualna međunarodnougovorna ograničenja i opšteevropski integracioni procesi dugoročno obuzdati potencijalni nemački ekspanzionizam.

Američko-britansko-francuska opcija o stratejskoj kontroli ujedinjene Nemačke njenim još čvršćim integrisanjem u jedinstveni politički i bezbednosni sistem Zapadnoevropske zajednice i NATO može biti ostvariva u fazi konstituisanja njenog jedinstva i stabilizovanja njene nove političke, ekonomske i vojne moći i potencijala, ali u nešto daljoj budućnosti i u trenutku dostizanja zenita njene snage ne može se isključiti varijanta njenog izlaska ispod takve kontrole.

2. Evropska bezbednost je dugo zasnivana na međublokovskom odnosu snaga. Budući da su stare porušene, otvara se pitanje konstituisanja, odnosno identifikovanja novih osnova evropske bezbednosti. Dilema je da li će one biti u novom odnosu restrukturisanih vojnih snaga ili u, inače neuverljivo formulisanoj, „ravnoteži interesa svih”.

U perspektivi denuklearizacije Evrope i daljeg labavljenja i smanjivanja uloge blokova, uz istovremeno jačanje moći

ujedinjene Nemačke, međutim, okosnicu evropske bezbednosti može činiti balans konvencionalnih snaga između ujedinjene Nemačke i Sovjetskog Saveza. Faktička ili formalna savezništva na jednoj ili drugoj strani mogla bi imati značenje dodatnih ili dopunskih činilaca tog balansa. U skupini više drugih poznatih činilaca evropske strategijske situacije priroda i stabilnost tog balansa suštinski će određivati nivo bezbednosti i dugoročnost mira u Evropi.

3. Ideološkim i društveno-ekonomskim fijaskom realsocijalizam i otvaranjem istočnoevropskih zemalja prema efikasnim ekonomskim i društvenim modelima Zapadne Evrope nije otklonjen drastičan razvojni jaz između evropskog Zapada i ostatka Evrope koji ostaje, nasuprot afirmaciji opšteevropskih vrednosti, izvor nestabilnosti i mogućih sukoba. Kada se zna da su upravo ta područja opterećena neugašenim ili potencijalnim kriznim žarištima i mogućim novim etničko-verskim i teritorijalnim sukobima, onda se sa sigurnošću može tvrditi da će i istočni i jugoistočni deo Evrope dugoročno ostati područje nestabilnosti. Trajanje i intenzitet te nestabilnosti biće u obrnutoj srazmeri sa dužinom razvojnog koraka koji će činiti zemlje tog područja.

4. Slom i odbacivanje ideologije boljševizma i staljinizma nikako ne znače stvaranje situacije unisone evropsko-kapitalističke idolatrije. Prirodi međunarodnih, pa i evropskih odnosa konstantno je imanentna ideološka odrednica koja će, kao i do sada, premda u, manje ili više, promenjenom obliku i drugačijeg intenziteta i sadržaja, i dalje biti izvorište konfrontiranja i nestabilnosti. Pri razmatranju perspektive evropske bezbednosti treba kritički, mada ne i *a priori* negativno, primiti tezu o ideološkoj i društvenoj konvergenciji „evropskog Istoka i Zapada”. Teza o dezideologizaciji međunarodnih i evropskih odnosa je izvan konteksta stvarnosti savremenog sveta.

U pokušaju sumiranja pozitivnih i „rizičnih” činilaca evropske bezbednosti zaključak je neizbežno diferenciran i mogao bi biti zasnovan na dve osnovne teze:

a) U doglednoj, verovatno dužoj perspektivi Evropi ne pretili oružani sukob širih razmera. Osnovna otvorena pitanja evropskog poretka i razvoja su političke i ekonomske, a ne vojne prirode. Uspostavljanje posthladnoratovskog sistema evropske bezbednosti predmet je opšte i političke strategije,

koje pretpostavljaju dijalog i saradnju u ostvarenju projekta stabilne evropske bezbednosti „od Atlantika do Urala” na nižem nivou naoružanosti;

b) Krizne prilike u istočnoj i nestabilne u južnoj Evropi, međutim, po svoj prilici, dugoročno će ugrožavati otvoreni proces izgradnje stabilnog evropskog mira i saradnje. Zato, u tim kriznim, odnosno nestabilnim područjima, gde je locirana i Jugoslavija, duže i sa više opravdanja biće zadržana istaknuta uloga vojne sile u međudržavnim i unutrašnjim odnosima.

Naši neposredni susedi, u savremenim uslovima, jesu najvažniji činilac jugoslovenskog strategijskog položaja i bezbednosti. Radikalne promene njihovih društvenih sistema, kao i njihovog položaja u odnosu na Varšavski ugovor i u širim evropskim okvirima, u mnogo čemu menjaju i suštinske predznake i prirodu jugoslovenskog „neposrednog strategijskog okruženja”. Smisao i konsekvence nastalih i očekivanih promena moraju biti u centru pažnje i jugoslovenske politike i strategije. Iz kompleksa mnogih otvorenih pitanja u tom domenu neka su posebno aktuelna i značajna za strategijski položaj i bezbednost Jugoslavije:

1. Na pitanje kakve posledice po jugoslovensku bezbednost ima izlazak nekih članica Varšavskog ugovora (na primer, Bugarska, Mađarska) iz blokovskog okrilja, u nekim razmatranjima daje se odgovor da se time uvećava opasnost od agresije tih zemalja na SFRJ, budući da su one sada „otkačene sa lanca” blokovske stege, oslobođene blokovske discipline, čime su dobile slobodu agresije. Takvim odgovorom ignoriše se činjenica da je u vreme blokovske homogenosti agresija bilo koje od tih zemalja bila zamisliva samo uz veliku vojnu i svaku drugu podršku vojnog bloka i, posebno, njegove vodeće sile. Ne treba ni dokazivati da u savremenim uslovima te podrške ne može biti. Nerealna je i procena da bi zamenu za tu podršku mogle naći na bilo kojoj drugoj strani u savremenoj Evropi. Radi se, dakle, o neadekvatnoj tvrdnji ili prividu: slabosti strategijske pozicije SFRJ, ako ih ima, ne treba tražiti u oslobađanju pojedinih suseda od blokova niti, čak, u snaženju njihovih vojnih kapaciteta (oni su realno u opadanju), već u naglom slabljenju osnovnih jugoslovenskih unutrašnjih kapaciteta. Prema tome, neosnovano se tumače neke najave mogućnosti prelaska pojedinih dosadašnjih članica Varšavskog ugo-

vora u suprotni vojni tabor (na primer, Mađarska) kao opasnost od NATO okruženja Jugoslavije.

2. Teritorijalne pretenzije na delove jugoslovenske teritorije i u novim uslovima ostaju kao tradicionalna konstanta politike i strategije pojedinih naših suseda. Uslovi za ostvarenje takvih pretenzija jesu kontroverzni, ali najnovijim razvojem nekih činilaca postaju sve više pretnja našoj bezbednosti. Naime, na jednoj strani, ukupni razvoj evropskih prilika destimuliše posezanje za tuđim teritorijama, ali, na drugoj strani, eksplozija nacionalizma u svim susednim zemljama, a i u Jugoslaviji, snažno ih podstiče. Najteži oblik pretnje te vrste čini spoj jednorodnog unutrašnjeg i spoljnog antijugoslovenstva, koje se internacionalno afirmiše kao militantni separatizam. U tom kontekstu (ne potcenjujući opasnost i težinu pretnje bilo kog pretendenta na jugoslovenske teritorije, posebno Bugarske na Makedoniju i delove Srbije), najaktuelnija i najveća opasnost po teritorijalni integritet i nezavisnost SFRJ jesu ne samo pretenzije već i najagresivnija nastojanja Albanije za prisvajanje delova naše teritorije. Ta opasnost dobija na težini i, u stvari, biva multiplikovana postojanjem i delovanjem militantnih antijugoslovenskih velikoalbanskih snaga na Kosovu, u zapadnoj Makedoniji, južnoj Srbiji i Crnoj Gori. U tom okviru, odbrambeni sistem SFRJ, naša doktrina i strategija moraju se suočiti s činjenicom da ukupni udruženi spoljni i unutrašnji kapaciteti albanske eventualne agresije značajno nadmašuju (inače skromne) okvire mirnodopske i ratne oružane sile Albanije.

Jugoslavija i njeni neposredni susedi ne čine izolovani strategijski prostor. Jug Evrope, sa Balkanom i Mediteranom, upravo sada, u vreme sudbonosnih razvojnih i političkih prekretnica, predmet je pojačanog interesa i delovanja velikih politika i strategija. Tu se prelamaju i sučeljavaju pozitivni trendovi opšteevropske orijentacije za jačanje bezbednosti i saradnje sa duboko ukorenjenim recidivima konfrontacije i politike dominacije. U tom kontekstu, Jugoslavija i Balkan se u nekim krugovima procenjuju kao krizno područje sa latentnim rizikom lokalnih sukoba. Izlazak Jugoslavije iz sadašnje krize pretpostavlja i otklanjanje takvog rizika. Garancija za to je, pored ostalog, njena sposobnost da sačuva teritorijalnu celokupnost i, kao društvo i država, odbrani svoj integritet i nezavisnost.

SUMMARY

NEW DETERMINANTS OF THE STRATEGIC POSITION AND SECURITY OF THE S.F.R.Y.

Changes in the world are creating a new security system, in which the USA are becoming a sole superpower, retaining their military and other forms of presence in all key strategic regions of the world. The military power of the USSR and its role in the world are generally decreasing, primarily because of its profound internal crisis. At the middle level of the new pyramidal structure of the world emerges a numerous group of regional-continental powers, showing a general and military multi-polarization of might of both superpowers. As to their general aims, political and military roles, both blocs are becoming ineffectual, notwithstanding the fact that NATO, differing in this from the Warsaw Agreement, is retaining its homogeneity, at least for the time being.

The collapse of the real-socialistic regimes and the unification of Germany created a new political map of Europe and started a process of creation of a new European security system. Initial conditions for an all-European collective security are being created. There remain, however, powerful factors limiting this process, which are also potential causes of a destabilization: a possible great - German expansionism; a developmental rift between the Western and other parts of Europe; deep social crisis and ethnic-religious, also possible territorial, conflicts in the Eastern and South-Eastern Europe; powerful residues of the ideological confrontation. The skeleton of the European security, in a perspective of a denuclearized Europe and of further reduction of the role of blocs, will be an established balance of conventional forces and overall might of the USSR and the united Germany.

However, also in conditions of positive contemporary trends and developments on the world and European levels the independence of many countries, among which also of Yugoslavia, is being threatened by activities of a wide spectrum of instruments of global strategies, where the military power and military strategy appear as indirect factors, while being directly utilized or applied only in extreme emergencies, in the form of the so called low intensity conflict operations.

RÉSUMÉ

NOUVELLES DETERMINANTES DE LA POSITION STRATEGIQUE ET DE LA SECURITE DE LA RSFY

Par suite des changements opérés dans le monde contemporain, un nouvel ordre de sécurité a été établi dans lequel les USA demeurent la seule super-puissance et maintiennent leur présence militaire et autre, ainsi que leur influence dans toutes les régions stratégiques-clés du monde. La force militaire de l'URSS et le rôle de celle-ci dans le monde sont en cours d'involution générale essentiellement causée par la profonde crise intérieure qui sévit dans ce pays. Au niveau mondial de la nouvelle structure pyramidale du monde naît un groupe nombreux de puissances régionales-continéntales, ce qui est l'expres-

sion de la multipolarisation générale et militaire du pouvoir des deux super-puissances. Quant aux objectifs, et à leur rôle politique et militaire, les deux blocks deviennent disfonctionnels, malgré le fait qu'à la différence du Pacte de Varsovie l'OTAN maintient encore son homogénéité.

La chute des régimes du socialisme réel et l'unification de l'Allemagne ont permis la création d'une nouvelle carte politique de l'Europe et ouvert le processus d'établissement d'un nouvel ordre de sécurité en Europe. Les conditions premières de la sécurité collective paneuropéenne sont en cours de formation. Restent, pourtant, des facteurs solides de restriction de ce processus, de même que les tenants potentiels de la destabilisation: l'expansionisme pangermanique potentiel; le fossé qui en matière du développement sépare l'Occident du reste de l'Europe; la crise sociale profonde, les différends à base ethnique et religieuse et d'autres conflits territoriaux à l'Est et dans le Sud-Est de l'Europe; vestiges éclatants de la confrontation idéologique. Dans l'optique de la dénucléarisation de l'Europe et de la diminution continue du rôle des blocks, l'ossature de la sécurité européenne peut être constituée aussi par l'équilibre des forces conventionnelles et du pouvoir général entre l'URSS et l'unification de l'Allemagne.

Même dans les conditions des évolutions positives contemporaines au niveau mondial et européen, par des moyens non-militaires et paramilitaires se trouve intensément menacée l'indépendance de nombreux Etats, voire celle de la Yougoslavie. Il s'agit d'actions moyennant les instruments de large spectre dans le cadre des stratégies générales où la puissance militaire et la stratégie militaire se manifestent en tant que facteurs indirects, directs seulement dans les conditions de grande nécessité sous forme d'actions dites de faible intensité.

РЕЗЮМЕ

НОВЫЕ ОПРЕДЕЛИТЕЛИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПОЛОЖЕНИЯ И БЕЗОПАСНОСТИ ЮГОСЛАВИИ

Изменениями в современном мире создается новый порядок безопасности, в котором США остаются единственной великой державой и сохраняют военное и другое присутствие во всех ключевых стратегических регионах в мире. Военная мощь СССР и его роль в мире находятся в процессе общей инволюции, в первую очередь вызванной его глубоким внутренним кризисом. На среднем уровне новой пирамидальной структуры мира создается многочисленная группа регионально-континентальных сил, чем выражается общая и военная мультиполяризация мощи обеих великих держав. В отношении генеральных целей, политической и военной роли, оба блока становятся дисфункциональными, несмотря на то, что НАТО в отличие от Варшавского договора пока сохраняет гомогенность. Провалом реалсоциалистических режимов и объединением Германии создана новая политическая карта Европы и открыт процесс оформления нового европейского порядка безопасности. Создаются исходные предпосылки общеевропейской коллективной безопасности. Однако, остаются мощные

факторы ограничения этого процесса, а также потенциальные носители неустойчивости, а именно: потенциальный великогерманский экспансионизм; пропасть в развитии между Западом и оставшейся Европой; глубокий общественный кризис и этническо-религиозные и возможные новые территориальные столкновения на востоке и юго-востоке Европы; сильные остатки идеологической конфронтации. В перспективе, в результате создания безъядерной Европы и дальнейшего сокращения роли блоков, оств европейской безопасности может составлять и баланс обычных сил и общей мощи между СССР и объединенной Германией.

И в условиях современных положительных движений на глобальном и европейском уровнях интенсивно, невоенными и паравоенными средствами поставляется под угрозу независимость многих государств, в частности Югославии. Речь идет о действиях широкоспектрального инструментария общих стратегий, где военная сила и военная стратегия выступают как косвенные факторы, а только в крайней необходимости прямо, в форме т. наз. действий низкой интенсивности.